

onderbreking:
metale poging
uit te komen

bekende ont-
de weg naar
n, is dat een
otmoedige er-
delijke wereld
d te leven.

en ik doe het
de weg naar
reef ook Prof.
wereld staan,
geen plaats
wereld, midden
a bewust, dat
ver boven en

g van Kierke-

tot nadenken
ring van den
zijn en mijn
egen elkaar.

vormde Kerk.

chrift K. A.
Kerkopbouw",
aan de ver-
de Kerk. We

knippen; het
ten aan:

ezien naar de
bouw-rapport.
zo'n belang-
oor onze ver-
ar hoe het zij,
niet zeer vele
ar daarnaast

raagtekens
heeft, dat de
nele verering
n rapporteurs
ritiek te voor-
eft doen zijn.
de hand van
e Schrift over
denisgeschrift-
oe heeft men
nisgeschriften
moet aan de
d? In een 5e
e kwestie van
enis.

kt het rapport
en is: de be-
an Jezus den
des Heeren.
te lijnen van
omeinen is te
et Evangelie
k". Een over-
nis zelve dus.

g, wat de be-
chrijft zeggen
vraag hoe de
ist is in haar
t laat weder-
eenzijdig ge-
bepaald dog-
ons voorkomt
ij ons oordeel
Doet de Be-
cht?

en bij de uit-
rden: „dewijl
elven hebben,
at de dingen,
als beteken-
apellingen is,
n, dat ze uit-
getuigt meer
e ontzien dan

ding: „zonder
begrepen is",
als we verder
dingen blijk-
levensverhaal
de geestelijke
om het ge-
el zelf. Hij

rijfelt, ook al
n deze feiten
belijdenis en
dten de kerk.
en verstande-
rdt, noch het
dat ons op-
en der open-
het geheel
het eens zijn
ch een vraag-
orstellung van
centrale der
gesteld wor-
Christologisch

antwoording
formatorische
zien, n.l. dat
loof en leven
gelie, vooraan
zag bekleed",
en Belijdenis-
stand tussen
aar de kerke-
chriften moet
komt m.l. tot

uiting de zwakheid van een standpunt, dat enerzijds de absolute autoriteit van de Bijbel in letterlijke zin niet handhaven kan, maar toch een zekere objectieve autoriteit in de Bijbel zoekt. In de term „Gods Woord", meent men deze autoriteit te hebben gegrepen. Is „het onwankelbare Woord Gods, tot ons komende in de Heilige Schriften", niet een subjectief inzicht in de Godsopenbaring? Het rapport spreekt van „afgeleid uit het bronnenland der Heilige Schrift". Is deze afleiding geen subjectiviteit?

Wij aanvaarden gaarne dit geestelijke standpunt ten aanzien van de Godsopenbaring in de Bijbel, maar des te sterker ten aanzien van de neerslag daarvan in welke belijdenis ook. Geen enkele belijdenisformule heeft als formule autoritair gezag, maar alleen voor zover het betreft de geestelijke waarheid, die in deze formule is neergelegd. Daarom verschillen wij principieel van de schrijvers als zij menen, dat de term „geest en hoofdzak" een „vervluchting" der belijdenis betekenen zou. Het is juist een verdieping, daar het wijst van de letter naar de geest. Het zonder meer verplichtend stellen van b.v. de eerste bevestigingsvraag zou betekenen de triomf van de formule. Ook al bevat deze formule wat voor ons waarheid is, dan binden wij ons niet aan de formule, maar aan de in die formule vervatte Waarheid, de Geest. De rapporteurs hebben niet de consequentie getrokken van hun zo goed geformuleerd beginsel: „Instemming met een belijdenisgeschrift" (of met een belijdenisformule) „is nog geen belijdenis".

In het hoofdstuk over handhaving en hernieuwing der belijdenis wordt er terecht op gewezen, dat wij ernstige gravamina kunnen laten gelden. Toch ook hier verzwakken de opstellers hun kritiek door de m.l. niet verantwoorde uitslating, dat „juist op hoofdpunten in aantrekkelijke vorm geloofswaarheden zijn vertolkt". Een der hoofdpunten der Belijdenis is de Anselmianse satisfactie. Is die aantrekkelijke vorm, vertolkt zij in haar Rooms sacramentele achtergrond geloofswaarheid? Een der hoofdpunten is de praedestinatie; is de leer der reprobatie een aantrekkelijke vorm waarin de geloofswaarheid van het sola gratia is vertolkt?

Volgens de rapporteurs zal de belijdende kerk zich te weren hebben tegen „zeker modern gnosticisme, dat de historiciteit van Jezus loochent of van weinig betekenis acht". Ook, zo vragen wij, als de loochening dezer historiciteit geschieden zou op onweerlegbare wetenschappelijke gronden? Die zijn er niet? Toegegeven, maar is het uitgesloten, dat zij er nimmer zullen zijn? M.a.w. is hier niet een onzuiverheid door dergelijke vraagpunten te beslissen met een uitspraak der kerk?

Dit rapport wekt de schijn van een soort compromis te zijn, draagt althans de fouten van een compromis. De Belijdenis is in de vorm, waarin zij gegeven is, ook voor de samenstellers van dit rapport niet meer te aanvaarden. Zij zoeken nu naar „hoofdpunten". Op deze wijze schijnt het, dat zij de Belijdenis als zodanig kunnen blijven waarderen. In werkelijkheid waarderen zij in de belijdenisgeschriften wat zij er zelf in menen te moeten lezen als de hoofdzak. Of deze methode aan de belijdenisgeschriften recht doet, en recht doet aan de Waarheid, is echter de vraag.

Natuurlijk zijn wij het met den schrijver zelf niet eens. We wilden slechts doen zien, hoe weinig een compromis helpt. 't Mag niet, maar ook kan het niet de moeilijkheden oplossen. Men zal moeten kiezen of deelen. Een beetje minder praten over „die" Entschieding, die toch maar een fantasieproduct is, evenals elk mathematisch punt, en een beetje meer werkelijke Entschiedingen.

Toen en nu.

De Heer H. Algra schrijft in „Leeuw. Kb." (classicaal):

Ook in 1795 was ons land bezet gebied, maar toen waren het Fransche troepen.

Dat was niet het grootste verschil. Toen werd de vreemdeling met gejuich binnengehaald door een deel van ons volk en als bevrijder begroet. Wij weten het allen: met de Franschen danste men om den vrijheidsboom.

Ook een groot aantal predikanten deed er aan mee. Niet aan het dansen, maar wel aan de geestdrift over de komst van de Franschen.

Zij deden daarvan blijken door het houden eener deftige aanspraak.

De dominee van Rottevalle b.v. was op vele plaatsen de feestredenaar, als in het eerste jaar der Bataafsche vrijheid weer ergens een plichtigheid plaats had.

De dominee van Boksum, Jelgersma, werd een der leiders van het nieuwe bewind en die van Bozum sprak op zijn ouden dag nog met veel vuur en ontroering, waarbij de tranen niet ontbraken, over het jonge geluk, dat hij mocht aanschouwen.

In andere plaatsen was de predikant een aanhanger van Oranje.

Zoo was de kerk verdeeld. Nu is dat gelukkig anders.

Nergens zijn in onze kerken predikanten te vinden, die zich hartelijk verheugen over de nederlaag en de bezetting van ons land gaan beschouwen als een bevrijding.

Overal doen zij wat hun plicht is. Ons volk sterken en troosten in de beproeving, het oproepen tot trouw en ernst, voorgaan in den gebede voor onze wettige overheid en voor ons volk.

In dat opzicht is het nu beter dan toen.

Van al onze dienstdoende predikanten geloof ik wat hier verzekerd wordt.

Bombardement.... van de wijk.

Uit het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur".

Onder bovenstaand opschrift publiceert „Hervormd Nederland" een artikel, waaraan wij het volgende ontleenen:

„De eenige tastbare herinnering, die een Rotterdamse kerkvoogd van de Groote Kerk bewaard heeft, is een halfverkoelde snipper uit een bijbel. Op die snipper staat: Draagt elkanders lasten.

De Rotterdammers zijn begonnen aan den wederopbouw van alle werk, overig Nederland moet meehelpen, den last te dragen. De Hervormden hebben eindeloos veel verloren — kerken, wijkgebouwen, Emmahuis, kerkkantoor, particulier bezit — maar zonder uitzondering hebben zij één ding gered: hun energie en hun hoofd vol plannen voor den wederopbouw.

Hoe zal 't gaan met de kerkelijke inkomsten? 't Lijkt er somber uit te zien: honderdduizend menschen zijn uit hun huis in de binnenstad verdreven. Na het bombardement ontdekten sommige predikanten, dat zij geen wijkbewoner over hadden. Er zijn wijken, waar van de honderd straten er twee zijn overgebleven. Met wijkwerk zullen zij voorloopig niet overbelast zijn. Geen nood: er is ander werk. Een der predikanten, die alles had verloren, belt op over nieuwe plannen. Hij kan zelf niet komen, want het eenige paar schoenen, dat hij droeg tijdens zijn vlucht, wordt verzoold; maar zijn plannen kan hij ook telefonisch uiteenzetten.

Een der Rotterdamse kerkvoogden, één van die ruige Maaskanters, maar die niet kan spreken over het verlies van „zijn" Groote kerk zonder dat zijn gezicht van pijn vertrekt, liet ons zijn herinnering aan den brand van Rotterdam zien. Het was een half verkoelde papiersnipper, weggewaaid met den wind. Er zijn maar enkele woorden leesbaar: zij luiden: „Draagt elkanders lasten en vervult...". De rest is verschroeid, maar men kent het vervolg: „alzo de wet van Christus".

Twee kinderen.

In het „Algemeen Weekblad" schrijft dr A. Hijmans o.m.:

Fahlbeck noemt het wel merkwaardig, dat de nieuw-malthusianisten zich er nooit rekenschap van geven tot welke gevolgen voor het volksbestaan het door hen bepleite twee-kinderstelsel moet leiden, het is duidelijk, dat er geen gevaarlijker volkszede bestaat dan het twee- en zelfs dan een drie-kinderstelsel; hij noemt het kort en bondig nationale zelfmoord.

Voorts:

Na een berekening, waarin hij de gegevens zoo gunstig mogelijk stelt, komt Fahlbeck tot de volgende conclusie: het twee-kinderstelsel bewerkt een jaarlijkse vermindering van ongeveer 9 % der bevolking, waardoor deze reeds na 77 jaren gehalveerd zou zijn enz.; na anderhalve eeuw zou de bevolking dus tot op één vierde gereduceerd zijn. Nu is sinds Fahlbeck's berekening de gemiddelde levensduur aanmerkelijk gestegen, waardoor het proces der getalsreductie vertraagd wordt; maar de strekking blijft dezelfde en is duidelijk, bovendien ging hij uit van te gunstig gestelde gegevens.

Eindelijk:

Wanneer wij uitgaan van 1000 menschen, in dit geval Duitschers, dan zou deze volksgroep bij algemeene aanvaarding van het twee-kinderstelsel van generatie op generatie als volgt teruggaan: van 1000 op 621, op 386, op 240, enz. Na vijf generatie-wisselingen, dus na 150 jaren, zouden er van de oorspronkelijke groep van 1000 menschen nog slechts 92 over zijn en na nogmaals 150 jaren, in totaal dus na 300 jaren, nog slechts 8. Dit betekent, dat het Deutsche volk bij algemeene toepassing van het twee-kinderstelsel in ongeveer 300 jaren zoo goed als uitgestorven — „ausgeboren" zegt Burgdörfer — zou zijn.

En men bedenke, dat onze groote steden aan dit type beantwoorden of het zeer nabij komen.

Vergis ik me niet, dan is de ineenstorting van Frankrijk o.m. door een fransch volksleider zelf verklaard, o.m. uit den achteruitgang van de geboorten.

Nationale zelfmoord.

Sommigen vergeten, dat er, werd hun voorbeeld gevolgd, ook kerkelijke zelfmoord zou worden — bedoeld.

Merkwaardige uitslating van „Het Volk":

De Oog-en-Oor-schrijver van het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur" merkt op:

Het is, dunkt mij, niet te laat ons rekenschap te geven van de houding der bevolking, ook in de meest bedreigde of zelfs geteisterde deelen van ons land.

Een journalist in de hoofdstad zou zichzelf niet zijn als hij, tijdens de menigvuldige alarmsignalen die tusschen de beslissende dagen van 10 en 15 dezer de menschen waarschuwd, zijn neus niet buiten de deur gestoken had om te trachten althans iets waar te nemen van de reactie zijner medeburgers.

Hij merkte niet alleen geen paniek, — hoewel op een nabijgelegen vliegveld een aanval van geduchte bommenwerpers ondernomen scheen —, hij merkte alleen rust, kalmte, waardigheid. En, laat ons eerlijk erkennen, bij sommigen iets als een indolentie, die misschien nog gefingeerd was boven dien.....

Maar wat het diepste trof, was de kalmte, waarvan gewag wordt gemaakt in de langzamerhand loekomende verslagen over de houding der geëvacueerden (een fraai woord voor een trieste zaak) en die der gastvrijheid in de plaatsen, waar zij werden ondergebracht.

Alle bladen hebben daarvan, beknopt of uitvoerig, melding gemaakt. Maar ik kan de verleiding niet weerstaan het vet gedrukte slot van een desbetreffend verslag uit „Het Volk" te citeeren, dat aldus luidt:

„Het zijn moeilijke, spannende dagen geweest, waarin alles aankwam op het moreel van het publiek.

Dit liet niets te wenschen over. Plaatselijke figuren, die gezag over hun menschen hadden, droegen er alles toe bij om de geest hoog te houden. Ik denk bijv. aan de predikanten die mee-evacueerden en op Pinkster-Zondag reeds een preekbeurt hielden in de kerk van het vluchttoord. Daarbij hebben zich treffende tooneelen voorgedaan. Men voelde zich niet verlaten. De saamhorigheid was tot een verblijvende hoogte opgevoerd."

K. S.

Correspondentie

LOSSE NUMMERS EN PROEFNUMMERS.

Tot onze spijt moesten we, in antwoord op de zeer vele aanvragen om losse nummers en proefnummers, mededeelen, dat we van de laatst verschenen nummers daarvoor geen exx. meer te missen hebben.

DE UITGEVERS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Twee tel te:

Rodet: Cand. C. v. d. Bom, hulppred. te Rotterdam-Zuid en Cand. H. van Rhijn te Waddinxveen.
Scharendijke: Cand. H. van den Berg, hulppred. te Oss en Cand. J. J. van Wageningen, hulppred. te Heemse.
Zwagervveen (Fr.): H. Hazenberg te Ureterp en H. v. d. Wey te Munnekezijl.

Beroepen te:

Scharendijke: Cand. H. v. d. Berg, hulppred. te Oss.
Zwagervveen: H. Hazenberg te Ureterp.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

De Classis Arnhem der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard den heer T. B. van Houten te Wageningen, theol. cand. aan de Vrije Universiteit. Cand. v. Houten zal gaarne de kerken in de prediking dienen en een eventueel beroep terstond in overweging nemen. Zijn adres is: Rijksweg 40, Wageningen. Telef. 2394.

De Classis Zwolle der Geref. Kerken heeft praeparatoir geëxamineerd en beroepbaar verklaard cand. J. Blokland, die gaarne de Geref. Kerken in de prediking zal dienen en een eventueel beroep in overweging nemen. Adres: Burgwal 381, Kampen.

Theol. Hoogeschool te Kampen.

Aangezien de primus- en de secundus-curator van de Theol. Hoogeschool te Kampen voor de prov. Noord-Holland, Ds J. L. Schouten te Amsterdam en Ds W. Breukelaar te Santpoort beiden overleden zijn, heeft de Part. Synode van Noord-Holland thans benoemd tot primus en secundus-curator de predikanten Ds H. S. Bouma te Amsterdam-Z. en Ds P. N. Kruijswijk te Hilversum.

Theol. Faculteit der V. U.

Het bestuur van de Theol. Fac. Ver. van de Vrije Universiteit voor 1940-1941 is als volgt samengesteld:

J. M. Bloemkolk, praeses; A. Keyser, ab-actis; G. van Wilgenburg, fiscus.

Het studie-adres van den ab-actis is Keizersgracht 162, telef. 44052. Zijn vacatie-adres is Javastraat 16, Leiden, bereikbaar via telef. 25050.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Intrede te:

Middelbarnis: H. Visser Mz. Tekst: 2 Cor. 5:19 en 20.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Scheveningen: Cand. C. v. d. Woestijne te Rotterdam.
Werkendam: Cand. T. Dorresteyn te Rotterdam.

NEDERLANDSCHE HERFORMDE KERK.

Beroepen te:

Burgwerd: Cand. H. van Tiel, hulppred. te Hallweg
Jorwerd (Fr.): Cand. D. Wolfson te Voorburg
Jutrijp-Hommerts: M. H. Bolkestein te Drogeham.
Kockengen: J. Bus te Gameren.
Linschoten: J. R. Cuperus te Doornspijk.
Oudeschoot (toez.): P. Boerma, predikant-voorganger der Ned. Herv. Evangelisatie te Bolsward.
Zaamslag (toez.): J. E. Drost te 's-Heer Abtakerke.

Aangenomen naar:

's-Gravenhage (vac. K. H. F. Gravemeijer): J. van Woerden te Middelburg.
Papendrecht: Cand. D. B. van Lokhorst te Hilversum.
Rossum: Cand. C. R. de Jong, hulppred. te Eindhoven.
Tjerkgaast: Cand. C. P. van Andel, hulppred. te IJmuiden-O.
Zwolle: J. B. Groenewegen te Kerkrade.

Bedankt voor:

Arnhem (vac. wijlen H. O. Roscam Abbing): H. J. Groenewegen te Alblasserdam.
Gouda: Cand. D. B. van Lokhorst te Hilversum.
Hem-Verduinen: W. E. Heijboer te Ouwkerk (Z.).
Vlaardingen: E. E. de Looze te Gouda.
Wierden: J. Hovius te Ouddorp (Z.-H.).

Intrede te:

Exst: J. L. Brinkerink, Tekst: Filipp. 4:13.
Zuidzande: A. Everts, Tekst: Handel, 8:26-40.

Afscheid van:

Biggelerke: C. de Ru, Tekst: Openb. 3:7.
Haringen: Th. E. v. d. Brug, Tekst: 1 Petr. 5:10.
Lichtenvoorde: E. Jansen Schoonhoven, Tekst: Rom. 15:13.
Opdeschoot: A. Groot, Tekst: Hebr. 13:8.
Watergang: C. J. van Royen, Tekst: Openb. 3:15.